

Minderjarigen en geïnformeerde toestemming

Volgens het Belgisch Wetboek (art. 1124 B.W.) is een minderjarige (0-18 jaar) in principe handelingsonbekwaam. Hij/zij heeft wel rechten en plichten maar kan ze niet zelfstandig uitoefenen. De minderjarige moet dus vertegenwoordigd worden door zijn wettelijke vertegenwoordigers (ouders of voogd).

Echter: voor de wet op de patiëntenrechten mag **een wilsbekwame** minderjarige wèl zelf zijn/haar patiëntenrechten uitoefenen (Art. 12 Wet Patiëntenrechten).

De inschatting van wilsbekwaamheid gebeurt door de arts op basis van volgende maturiteitscriteria: de minderjarige is voldoende in staat om:

- te beoordelen wat in zijn belang is
- de gevolgen van zijn/haar daden en beslissingen in te schatten

In de praktijk wordt zeker rekening gehouden met

- de leeftijd: onder de 12 jaar wordt een kind sowieso wilsbekwaam geacht; boven de 14 jaar meestal wilsbekwaam en tussen 12 en 14 jaar moet de arts de inschatting maken
- de aard en de ernst van de behandeling

Als de minderjarige niet wilsbekwaam geacht wordt dan worden zijn patiëntenrechten uitgeoefend door de ouders (of voogd). Ook dan wordt de minderjarige betrokken bij de uitoefening van zijn/haar rechten.

Ouderlijk gezag

Minderjarigen staan volgens het Belgisch Wetboek onder ouderlijk gezag:

- Art. 372: Een minderjarige staat normaal onder het (ouderlijk) gezag van zijn juridische ouders tot aan zijn meerderjarigheid.
- Art. 389: Wanneer beide ouders overleden zijn, onbekend zijn of niet in staat zijn hun ouderlijk gezag uit te oefenen, valt de minderjarige onder het voogdijgezag van een voogd.
- Art 476 - 479: Uitzonderlijk kan een minderjarige vanaf 15 jaar ontvoogd worden waardoor hij gedeeltelijk handelingsbekwaam wordt.

Het ouderlijk gezag geeft recht op:

- gezag over de persoon van de minderjarige (art. 374,§1)
 - recht van bewaring
 - beslissingsrecht over fundamentele opties (tenzij voor bewame minderjarige patiënt, of cliënt in de IJH)
- op beheer over de goederen van de minderjarige (art. 376)
- op vertegenwoordiging van de minderjarige (handelingen + in rechte)
- ouderlijke bevoegdheden m.b.t. staat van de minderjarige
- recht om toezicht te houden op opvoeding en dus ook om hiervoor de nodige informatie te krijgen (**tenzij gedekt door beroepsgeheim**) (art. 374,§1)
- op persoonlijk contact met de MJ (art. 374,§1)

Ook plichten:

- tot instaan voor levensonderhoud, opvoeding, opleiding en vertegenwoordiging van de minderjarige (art. 203 B.W.)
- aansprakelijkheid voor de minderjarige (art. 1384, lid 2)

Wie mag het ouderlijk gezag uitoefenen ?

- Als beide ouders nog in leven zijn en juridisch gezag hebben, dan betekent dit:
 - Art. 373: bij co-ouderschap : samen uitoefenen ouderlijk gezag
 - Art. 373, lid 2: vermoeden t.a.v. derden ter goeder trouw dat ene ouder met toestemming van de andere ouder handelt
- Indien het ouderlijk gezag uitsluitend aan 1 ouder werd toegekend, behoudt de andere ouder recht op informatie en contact.
- Bij een belangenconflict tussen ouders en het kind wordt een voogd ad hoc aangesteld.

Slechts 1 iemand kan zich juridisch boven de ouders of de wilsbekwame jongeren plaatsen: de jeugdrechter.

Wat zijn de patiëntenrechten ?

- Belang patiënt centraal
- Recht op informatie
- Participatie
- Erkennen mogelijke bekwaamheid
- Recht op instemmen met de tussenkomst beroepsbeoefenaar/hulpverlening
- Vrije keuze beroepsbeoefenaar/hulpverlener
- Rechten m.b.t. het dossier
- Klachtrecht
- Ondersteuning vertrouwenspersoon

Geïnfomeerde toestemming

Art. 8 WP Patiënt (wilsbekwame minderjarige of vertegenwoordigende ouder(s) kunnen een behandeling vrij toestemmen of weigeren onder volgende voorwaarden:

- Geïnfomeerd : zo volledig mogelijk : Doel, duur, frequentie, risico's, alternatieven behandeling, financiële gevolgen, wettelijke bepalingen,...
- Voorafgaandelijk en tijdig <-> Veronderstelde toestemming ingeval urgentie

Zij hebben dus ook recht om te weigeren

- Ook als levensnoodzakelijke behandeling!
- Recht op kwaliteitsvolle dienstverlening na de weigering
- Voorafgaande, schriftelijke weigering van welomschreven tussenkomst

Besluit

Een minderjarige wilsbekwame jongere beslist zelf over zijn gezondheidszorg.

Bij een wilsonbekwame jongere beslissen de ouders erover.

Mogelijke complicatie: patiënt moet de kosten betalen.

Dit kan voor wilsbekwame minderjarigen tot problemen leiden en een rem zijn op de uitoefening van de patiëntenrechten: sommige artsen laten dan remgeld vallen.

Meer informatie ?

Juridische helpdesk Kinderrechtswinkel

jurist@kinderrechtswinkel.be

09/234.19.72

Fiche 't Zitemzo. Jeugdrecht

Folder 't Zitemzo... als je patiënt bent